

גיוס חרדים להיי-טק: יש עוד הרבה מה לעשות

מספרם של החרדים בענף אמנם עולה, אבל חסמים משני הצדדים מונעים מרבים מהם להשתלב בו • על הממשלה החדשה שתוקם והענף לצאת בתוכנית שתביא פתרון למצב

מאת יהודה קונפורטס 3 בפברואר 2015,

חרדים רבים רוצים להשתלב - ועל התעשייה לעזור כדי שזה יקרה. צילום אילוסטרציה: אימג'בנק

יש מספיק מקומות עבודה, מסגרות וחברות שיכולים לקלוט ולהכשיר חרדים לעבודה, ללא קשר ללימודים. המעסיקים ירוויחו עובדים איכותיים ויצמצמו את המחסור בכוח האדם ההולך ומתהווה בענף צעירים חרדים קיימו באחרונה מספר הפגנות ברחבי הארץ נגד גיוס חבריהם לצה"ל. העילה הפעם: מעצרו של מספר אברכים שהיו אמורים להתגייס בשבועות האחרונים ולא התייצבו.

אירועים מצערים מסוג זה, המתרחשים מדי פעם (לטענת בכירים במשטרה, האירועים האחרונים הם רק "הפרומו"), מעלים שוב ושוב לאור הזרקורים את שאלת שילובם של חרדים בחברה הישראלית.

מי שעוקב אחרי הנעשה בחברה זו יכול לזהות רעשים טקטוניים שמתחרשים מתחת לפני השטח. יש קבוצות שלמות במגזר החרדי שלא מצטרפות למחאה אולם מצד שני לא יוצאות בגלוי בעד השינוי והגיוס. יתרה מזאת, הן אף מצביעות ברגליים: הצעירים שבהן מתגייסים לצה"ל, בין היתר ליחידות ייעודיות שהוכשרו לכך, כמו הנח"ל החרדי, וליחידות מודיעין ותקשוב. אחרי הצבא הם פונים לחפש תעסוקה וללמוד מקצועות נדרשים כדי להתפרנס.

ברחבי הארץ יש לא מעט ערים, למשל מודיעין עילית ואשדוד, שיש בהן מרכזי הכשרה והסבה לצעירים וצעירות שרוצים להשתלב בעבודה. הם לא מוותרים על אורח חייהם, ומקווים שהמעסיקים יגלו סובלנות לצרכיהם ויאפשרו להם גם ללמוד ולהשלים פערים. בניגוד לעבר, הם לא מנודים או מוחרמים בסביבה בה הם גרים. יותר מכך, צעירים חרדים שפוקדים את מרכז ההכשרה הממשלתי במודיעין עילית, עובדים ומביאים פרנסה הביתה נחשבים למיחסים בחברה שלהם. הם גם נמנים על התורמים והמסייעים לחלשים יותר. מעבר לזה יש תוכניות כמו שח"ר, שמשלבת שירות צבאי לגברים חרדים עם הכשרה מקצועית טכנולוגית, תוכנית חרדים לעתידם, שמציעה מסלולי תמיכה למימון לימודים אקדמיים ולימודי הנדסאות בסמינרים חרדיים.

מסמך רקע שהכין לפני כחצי שנה מרכז המחקר של הכנסת מגלה כי שיעור התעסוקה בקרב גברים חרדים עומד על 44.5%. יחסית לכלל האוכלוסייה בישראל זהו אחוז נמוך יחסית (כמעט חצי מהמוצע הכללי), אבל מדובר בשיפור לעומת השנים הקודמות. הממשלה קבעה יעד על פיו עד 2020, שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של גברים ונשים מהמגזר החרדי בגילאים 25-64 יעמוד על 63%. המהפך הזה ייעשה בין היתר על ידי גידול במספר החרדים בהיי-טק ושינוי המציאות הנוכחית, שבה מרבית הגברים והנשים החרדים שעובדים עוסקים בהוראה ובמסחר סיטונאי וקמעונאי. על פי נתוני **מוסד שמואל נאמן**, בכל שנה מסיימים כ-300 חרדים וחרדיות לימודים טכנולוגיים. זהו אחוז נמוך יחסית, שמסביר נתון אחר שמוסד זה פרסם, לפיו שיעור החרדים המועסקים בהיי-טק קטן ביחס למשקלם באוכלוסייה ועומד על 2% בלבד. משרד הכלכלה מספק נתונים אופטימיים יותר: ב-2011 עמד מספר החרדים המועסקים בהיי-טק על 4,700 – פי שניים מאשר ב-2009. בהנחה שקצב הגידול הזה יימשך, הרי שבתוך כמה שנים נוכל לדווח על קרוב ל-10,000 חרדים המועסקים בענף – וזה לא מעט.

אלא שיש גם חצי כוס ריקה, והיא מלמדת שמרבית המועסקים מהמגזר החרדי הן נשים שעובדות בפרויקטי מיקור-חוץ, לרוב בשכר נמוך יחסית ובמשרות זוטרות.

הרצון ללמוד ולעבוד קיים – השאלה היא מה עושים איתו

כך או כך, יש רצון הולך וגובר של גברים חסרי השכלה אקדמית מהמגזר שמעוניינים ללמוד את מקצועות ההנדסה ומחשבים, מאחר ששמעו שבענף הזה אפשר להשתכר לא רע. הרבנים מעודדים אותם ללמוד לתואר שני. על רקע זה קמו מספר חברות היי-טק חרדיות, שהקימו מרכזי פיתוח לחרדים. מסביב לכך קמו קרנות שונות שמסייעות להם לצאת ללימודים ולעבודה, למשל קרן קמ"ח, שעד למחצית השנייה של 2014 העניקה מלגות ל-7,500 סטודנטים חרדים. אבל אם מציצים פנימה, אל חתך המקצועות שבהם הולכים ללמוד הצעירים, עדיין מקומו של ההיי-טק קטן. זאת בניגוד לתדמית של הענף, שמשמש קטר מוביל בגיוס חרדים לשורותיו. האמת נמצאת איפשהו באמצע, מאחר שראשי התעשייה מעודדים את השילוב של החרדים ומי שקולט אותם יודע שמדובר באוכלוסייה ברמה גבוהה, שקדנית וממוקדת מטרה.

הבעיה היא הסטיגמה: הסביבה החילונית אולי משדרת שהיא מוכנה לקבל את העובד החרדי, אולם בפועל, פעמים רבות זה לא כך. יש גם חסמים שקשורים באופי חייהם של החרדים, למשל הצורך במתן מענה למעונות יום, שמהווה מרכיב חשוב בשיקול של אישה חרדית לצאת לעבודה, אל מול מבחני הסבסוד של מעונות היום, שנותנים משקל מרכזי לשירות בצה"ל.

בדיון שנערך ביוני אשתקד בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת הופנתה אצבע מאשימה כלפי הממשלה, לפיה היא לא עושה מספיק כדי לעודד את החרדים לבוא להיי-טק. אמנם משרד הכלכלה הציג נתונים יפים בכל הנוגע לשיעורי התמיכה בהסבות אקדמאים להיי-טק, אבל הדוברים באותה ישיבה, מהאופוזיציה והקואליציה, היו תמימי

דעים כי הממשלה צריכה לגבש תוכנית אסטרטגית ארוכת טווח לשילוב חרדים, שתיתן מענה למרבית החסמים שמונעים מרבים מהם להצטרף למעגל התעסוקה.

מצד שני, יש מקום לבוא בדרישות גם לענף ההיי-טק עצמו, שרוצה אבל לא עושה מספיק לגיוסם. יש מספיק מקומות עבודה, מסגרות וחברות שיכולים לקלוט ולהכשיר חרדים לעבודה, ללא קשר ללימודים. המעסיקים ירוויחו עובדים איכותיים ויצמצמו את המחסור בכוח האדם ההולך ומתהווה בענף.

עם הקמת הממשלה החדשה, מן הראוי שכל הגורמים הקשורים בנושא יישבו יחד ויגבשו תוכנית ארוכת טווח שתשלב עוד יותר את החרדים בהיי-טק ובכלל במשק הישראלי.